

Aleksandra Raźniak

Metoda reagowania całym ciałem

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 1-2,
127-134

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mgr Aleksandra Raźniak
Wyższa Szkoła Lingwistyczna
w Częstochowie

METODA REAGOWANIA CAŁYM CIAŁEM

Twórcą metody Total Physical Response (TPR) był J. Asher. Jego zdaniem w przyswajaniu języka ojczystego istotne są polecenia. Zanim dzieci zaczną słownie reagować na nie, najpierw odpowiadają fizycznie poprzez ruch, bądź gest. Proces nauki języka obcego powinien być zatem podobny do języka ojczystego, aby gwarantować sukces.

W przyswajaniu języka ojczystego słuchanie poprzedza mówienie. Według J. Asher, ta sama kolejność powinna być zachowana w nauczaniu języka obcego. Zanim dzieci zaczną mówić, najpierw muszą rozumieć. Rozumienie jest niezbędne przy komunikowaniu, poprzez słuchanie uaktywniają się „poznawcze mapy” („cognitive maps”), które przygotowują do mówienia. Sprawność mówienia uaktywnia się wówczas samoczynnie w stosunkowo krótkim czasie¹.

Prawa półkula mózgowa odpowiada za ruch, gest, czy mimikę, podczas gdy lewa półkula mózgowa jest odpowiedzialna za język i mowę. W przypadku przyswajania języka ojczystego najpierw dominuje prawa półkula mózgowa, dzięki której język przyswajany jest całościowo i nieświadomie. Wówczas przeważają procesy syntezy. Charakterystyczne są powtórzenia i łatwość w artykulowaniu dźwięków. Dopiero około 10–11 roku życia zaczyna dominować lewa półkula mózgowa. Od tej pory możliwa jest świadoma nauka języka, czy nauka gramatyki. W przypadku nauki języka obcego, czynności aktywizujące prawą półkulę powinny poprzedzać lewą półkulę tak, aby zachować naturalną kolejność, a jednocześnie zwiększyć efektywność nauki.

Za sukces w przyswajaniu języka ojczystego odpowiedzialny jest stres, a właściwie jego brak. Jak twierdzi J. Asher, przyswajanie języka ojczystego jest miłym doświadczeniem, gdyż przebiega w bezstresowej atmosferze. Aby nauka drugiego języka była również miłym doświadczeniem powinna przebiegać w atmosferze wolnej od stresu i niepokoju².

¹ J. Asher, *Learning another language through action: The complete teacher's guidebook*, Los Gatos 1977, s. 4.

² J. Richards, T. Rodgers, *Approaches and Methods in Language Teaching*, Cambridge 1993, s. 91.

Przykład lekcji

1. Nauczyciel wybiera czterech uczniów, dając polecenie: „Stand up” (sam wykonuje tę czynność), chętni uczniowie robią to samo, nic nie mówiąc. Następnie mówi: „Sit down”, prezentując czynność, a uczniowie wykonują polecenie, nic nie mówiąc. Czynność tę powtarza kilka razy „Stand up”, „Sit down”, „Stand up”, „Sit down”, podczas gdy reszta klasy obserwuje i słucha.
2. Następnie dalej wymawia: „Turn around”, „Walk”, „Jump”, „Stop”, podając w przypadkowej kolejności i naśladując równocześnie. Uczniowie zachowują się jak w pkt. 1.
3. Nauczyciel kolejny raz podaje polecenia, ale sam nie naśladuje już czynności, uczniowie natomiast sami wykonują polecenia.
4. Prowadzący prosi jednego ucznia (z grupy chętnych), podając mu polecenia do wykonania.
5. Następnie zaprasza wszystkich siedzących i obserwujących uczniów do zabawy, wymawiając zwroty w przypadkowej kolejności, a oni wykonują czynności.
6. Ponownie zwraca się do chętnych uczniów, wprowadzając nowe polecenia „Point to...”, „Touch...”, „Walk to...” w podobny sposób jak w pkt. 1. Potem dodaje już poznane w przypadkowej kolejności.
7. Wydaje polecenia poznane w przypadkowej kolejności, nie naśladując czynności.
8. Następnie zwraca się do wszystkich siedzących i obserwujących uczniów, wydając polecenia w przypadkowej kolejności (bez pokazywania).
9. Prowadzący zapisuje zwroty na tablicy, demonstrując je, a uczniowie przepisują.
10. Po kilku lekcjach polecenia wydawane są przez uczniów³.

Bibliografia:

- Asher J., *Learning another language through action: The complete teacher's guidebook*, Los Gatos 1977.
Larsen-Freeman D., *Techniques and Principles in Language Teaching*, Oxford 1986.
Richards J., Rodgers T., *Approaches and Methods in Language Teaching*, Cambridge 1993.

³ D. Larsen-Freeman, *Techniques and Principles in Language Teaching*, Oxford 1986, s. 111–113.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z JĘZYKA ANGIELSKIEGO DO WYKORZYSTANIA W PRZEDSZKOLU

Temat: Nauka na pamięć wiersza pt. „Teddy Bear”.

Cele ogólne:

- zapoznanie z treścią wiersza,
- rozwijanie pamięci i uwagi dowolnej.

Cele operacyjne:

- uczeń zna treść wiersza,
- potrafi wygłosić wiersz z pamięci, naśladując czynności,
- potrafi w skupieniu słuchać i obserwować.

Metody pracy:

- metoda reagowania całym ciałem (TPR),
- metoda oglądowa (pokaz),
- metoda słowna.

Formy pracy:

- grupowa, zbiorowa – jednolita i niejednolita.

Środki dydaktyczne:

- treść wiersza, pacynka misia lub pluszowy miś, zabawki.

Przebieg zajęć:

1. Warm-up

- Powitanie.
- Przypomnienie nazw zabawek – nauczyciel pokazując zabawkę, głośno ją nazywa, a uczniowie chórem powtarzają za nim. Następnie nauczyciel przedstawia kolejne zabawki, pytając: What's this?, a chętne dzieci odpowiadają.

2. Presentation

- Zapoznanie uczniów z treścią wiersza pt. „Teddy Bear” metodą TPR. Nauczyciel mówi wiersz, naśladując czynności, a dzieci słuchają:

Teddy Bear, Teddy Bear, turn around – obraca się dookoła,
Teddy Bear, Teddy Bear, touch the ground – dotyka podłogi,
Teddy Bear, Teddy Bear, tie your shoes – sznurowuje buty,
Teddy Bear, Teddy Bear, Goodbye to you – macha na pożegnanie.

Następnie wybiera 3–4 chętne dzieci, które wychodzą na środek klasy. Mówiąc wiersz, naśladuje czynności, a wybrane osoby powtarzają ruchy nauczyciela. Ćwiczenie to wykonuje dwukrotnie z chętnymi dziećmi, podczas gdy reszta klasy słucha i przygląda się.

Dalej prowadzący wybiera same czynności, np. turn around czy tie your shoes i w przypadkowej kolejności mówi je i naśladuje. Chętni naśladują czynności, a reszta klasy słucha i obserwuje. Nauczyciel powtarza to ćwiczenie, nazywając czynności, ale nie naśladując ich. Następnie mówi wiersz. Wybrane wcześniej dzieci naśladują, a reszta klasy słucha i przygląda się. Reszta klasy przyłącza się i naśladuje z dziećmi chętnymi. Ćwiczenie to powtarza mówiąc wiersz. Zaprasza wszystkich do wspólnej recytacji wiersza i naśladowania.

3. Practice

Dzieci dostają pluszowe misie (lub inne pluszowe zwierzaki). Mówiąc wspólnie wiersz pokazują, co wykonują misie. Następnie nauczyciel wyjaśnia zasady zabawy z misiami. Zadaniem dzieci jest pokazać, co robi miś jeśli polecenie brzmi „Teddy Bear says, touch the ground”, lub nie wykonać polecenia jeśli polecenie brzmi „Touch the ground”.

4. Round-off

- Przypomnienie wiersza – nauczyciel dzieli klasę na grupę dziewczynek i grupę chłopców. Zadaniem dziewczynek jest powiedzieć wiersz z pamięci, podczas gdy chłopcy naśladują czynności, a następnie dzieci zamieniają się rolami.
- Pożegnanie.

Inne rymowanki do wykorzystania metodą TPR w przedszkolu.

One, two three, four, five, six, point to the door (wyliczanie do 6 i wskazanie drzwi)

Seven, eight, nine ten, stand up and sit down again (wyliczanie do 10, wstanie i ponowne siadanie)

Blue, yellow, yellow and red, black and white, touch my head (pokazujemy kolory i dotykamy głowy)

Red, yellow, yellow and blue, black and white, one, two. (pokazujemy kolory i liczymy)

I hear thunder, I hear thunder, listen don't you, listen don't you, (dłonie przy uszach pokazują słuchanie)

Pitter, patter, raindrops, pitter, patter, raindrops, (dłonie pokazują spadający deszczyk)

I am wet, so are you (dłonie przecierają ramiona)

One, two, three, play with me, (naśladujemy wspólną zabawę z piłką)

Four, five, six, pick up sticks, (zbieramy patyczki)

Seven, eight, nine, walk in line (wspólnie dają kilka kroków do przodu)

Sammy Thumb, Sammy Thumb, Where are you? (ręka zaciśnięta w pięść)

Here I am, here I am, How do you do? (wysuwamy kciuk)

Peter Pointer, Peter Pointer, Where are you? (ręka zaciśnięta w pięść)

Here I am, here I am, How do you do? (wysuwamy palec wskazujący)

Bobby Big, Bobby Big, Where are you? (ręka zaciśnięta w pięść)

Here I am, here I am, How do you do? (wysuwamy palec środkowy)

Roby Ring, Roby Ring, Where are you? (ręka zaciśnięta w pięść)

Here I am, here I am, How do you do? (wysuwamy palec serdeczny)

Tiny Tim, Tiny Tim, Where are you? (ręka zaciśnięta w pięść)

Here I am, here I am, How do you do? (wysuwamy mały palec)

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z JĘZYKA ANGIELSKIEGO DO WYKORZYSTANIA W KLASACH I–III

Temat: Nauka na pamięć wiersza pt. „Touch your hair”.

Cele ogólne:

- zapoznanie z treścią wiersza,
- wdrażanie do globalnego czytania,
- rozwijanie pamięci i uwagi dowolnej.

Cele operacyjne:

- uczeń zna treść wiersza,
- potrafi wygłosić wiersz z pamięci, naśladując czynności,
- czyta poprawnie wiersz,
- potrafi w skupieniu słuchać i obserwować.

Metody pracy:

metoda reagowania całym ciałem (TPR).

Formy pracy:

grupowa, zbiorowa – jednolita i niejednolita.

Środki dydaktyczne:

treść wiersza, tablica, rozsypanka wyrazowa.

Przebieg zajęć:

1. Warm-up

- Powitanie.
- Powtórzenie nazw części ciała – nauczyciel wskazując kartę, głośno ją nazywa, a uczniowie chórem powtarzają za nim. Następnie pokazuje karty z fragmentami części ciała, pyta: What’s this?, a chętne dzieci odpowiadają.

2. Presentation

- Zapoznanie uczniów z treścią wiersza pt. „Touch your hair” metodą TPR. Nauczyciel mówi wiersz, naśladując czynności, o których mówi, a uczniowie słuchają:

Touch your hair – dotyka dłońmi swoich włosów,
And wiggle your nose – kręci swoim nosem,
Touch your ear – dotyka dłońmi swojego ucha,
And tap your toes – stuka palcami od nóg delikatnie o podłogę,

Open your mouth – otwiera swoje usta,
 And wink one eye – mruga jednym okiem,
 Now close your mouth – zamyka swoje usta,
 And wave „Goodbye” – macha ręką na pożegnanie.

Następnie wybiera 3–4 chętnych uczniów, którzy wychodzą na środek klasy. Mówi wiersz i naśladuje czynności. Wybrani uczniowie naśladują również czynności. Ćwiczenie to wykonuje dwukrotnie z chętnymi, podczas gdy reszta klasy słucha i przygląda się. Dalej nauczyciel wybiera same czynności, np. wiggle, touch, czy tap, w przypadkowej kolejności wymawia ich nazwę i naśladuje. Chętni uczniowie tylko naśladują, a reszta klasy słucha i obserwuje. Prowadzący powtarza to ćwiczenie, nazywając czynności, nie naśladując ich. Dalej mówi wiersz a wybrani wcześniej uczniowie go naśladują. Reszta klasy dalej słucha i przygląda się. Nauczyciel zaprasza resztę uczniów do przyłączenia się i naśladowania czynności, (mówiąc ich nazwy w przypadkowej kolejności). Ćwiczenie to powtarza, recytując wiersz. Następnie zaprasza wszystkich do wspólnej recytacji i jednoczesnego naśladowania.

3. Practice

- Czytanie globalne treści wiersza – nauczyciel odsłania tablicę, na której wcześniej zapisał jego treść. Czytając, wskazuje kolejne wyrazy, a uczniowie słuchają. Następnie, czyta treść wiersza wspólnie z uczniami, a potem wymazuje od 2 do 3 wyrazów. Ponownie czyta z dziećmi, które jednocześnie mówią z pamięci wyrazy wcześniej wymazane. Dalej wymazuje kolejne 2 lub 3 wyrazy, czyta z uczniami, którzy jednocześnie mówią z pamięci wyrazy wcześniej wymazane. Czynność tę powtarza, aż do wymazania wszystkich wyrazów. Następnie uczniowie recytują z pamięci.

4. Round-off

- Przypomnienie wiersza z jednoczesnym naśladowaniem czynności.
- Zadanie pracy domowej – rozsypanka wyrazowa z treści wiersza. Nauczyciel rozdaje każdemu uczniowi kartę pracy (załącznik 1). Zadaniem uczniów jest wyciąć oddzielnie wszystkie wyrazy i ułożyć je tak, by tworzyły treść wiersza.

Załącznik 1

wiggle „Goodbye”. Touch wave your toes. your tap
 hair. And ear. nose. And mouth. eye. mouth. And
 Touch Open your your And one close wink And
 Now your

Inne rymowanki do wykorzystania metodą TPR w klasach I–III.

Rectangle, triangle, circle, square, (wskazujemy na poszczególne kształty)

Point to the table, point to the chair (wskazujemy na stół i krzesło)

Rectangle, triangle, circle, square, (wskazujemy na poszczególne kształty)

Touch the table, touch the chair (dotykamy stołu i krzesła)

Ten little soldiers stand up straight. (dłonie wyprostowane do góry)

Ten little soldiers make a gate. (dłonie wyprostowane w dół)

Ten little soldiers make a ring. (łączymy kciuki i małe palce)

Ten little soldiers bow to the King. (zginamy pozostałe palce)

Ten little soldiers dance all day (poruszamy palcami)

Ten little soldiers hide away (chowamy ręce z tyłu)

One, two, put on your shoe, (ubieramy buty)

Three, four, shut the door, (zamykamy drzwi)

Five, six, pick up sticks, (zbieramy patyczki)

Seven, eight, eat off a plate (wylizujemy talerz)

Nine, ten, say it again. (powtarzamy powyższe czynności raz jeszcze)

Here is a house built up high (dłonie stykają się palcami pod kątem prostym)

With two tall chimneys reaching the sky. (dłonie wyprostowane do góry)

Here are the windows (kciuki i palce wskazujące krzyżują się)

Here is the door. (jedna dłoń wyprostowana, druga pięścią stuka w nią jak w drzwi)

If we peep inside, we'll see (podglądamy przez rozstawione palce)

A mouse on the ground (przestraszeni odskakujemy w tył)

You twiddle your thumbs (poruszamy kciukami)

And clap your hands (klaszczyemy w dłonie)

And then you stamp your feet. (tupujemy nogami)

You turn to the left (odwracamy się w lewo)

You turn to the right (odwracamy się w prawo)

You make your fingers meet (palce prawej i lewej dłoni się spotykają)

You make a bridge (dłonie stykają się tworząc łuk)

You make an arch (dłonie stykają się tworząc łuk)

You give another clap (klaśniemy jeszcze raz)

You wave your hands (machamy dłońmi)

You fold your hands (składamy razem dłonie)

Then lay them in your lap (kładziemy dłonie na uda)

Aleksandra Raźniak